

ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ВОДНІ БІОРЕСУРСИ ТА АКВАКУЛЬТУРА»: РОЛЬ ВИКЛАДАЧА

Лічна А. І.

*старший викладач кафедри водних біоресурсів та аквакультури
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

У сучасних умовах трансформації вищої освіти та потреб ринку праці особливого значення набуває дуальна форма здобуття освіти, яка поєднує теоретичну підготовку у закладі вищої освіти та практичну – безпосередньо на виробництві. У підготовці фахівців з рибництва дуальна освіта дозволяє забезпечити тісний зв'язок між академічним знанням і реальними умовами господарської діяльності [1].

Ключову роль у реалізації дуальної моделі відіграє викладач, який виконує функції не лише надавача знань, а й координатора взаємодії між ЗВО та виробничими партнерами, ментора, консультанта. Викладач має адаптувати освітні програми до реальних запитів підприємств рибного господарства, гнучко підходити до формування навчального контенту, впроваджувати практикоорієнтовані методики навчання та забезпечувати зворотний зв'язок між роботодавцем і студентом [2, с. 59].

Дуальна освіта – це сучасна освітня модель, що передбачає поєднання навчання у закладі вищої освіти та практичної підготовки безпосередньо на виробництві. У контексті підготовки рибогосподарських фахівців цей підхід дозволяє студентам набувати не лише теоретичних знань, а й прикладних навичок, необхідних для роботи в реальних умовах аквакультурного підприємства [3, с. 5]. Залучення студентів до виконання виробничих завдань у процесі навчання сприяє формуванню відповідальності, професійного мислення та розуміння технологічних процесів рибництва. Центральна роль у реалізації дуальної моделі належить викладачеві, який виступає не лише як носій академічного знання, а як ключовий посередник між університетом і виробничим партнером. Саме викладач ініціює, координує і супроводжує освітньо-

практичну діяльність здобувачів. Його завдання – адаптувати зміст освітніх компонентів до потреб ринку праці, інтегрувати елементи практики в навчальні курси, налагодити комунікацію з роботодавцями та забезпечити зворотний зв'язок [4, с. 13].

Крім того, викладач має здійснювати методичний супровід студентів під час проходження практики: допомагати в постановці цілей, аналізі виробничих процесів, вирішенні професійних ситуацій [2, с. 60]. Завдяки активній позиції викладача дуальна освіта перетворюється на ефективну платформу для підготовки висококваліфікованих кадрів.

Попри очевидні переваги дуальної освіти, її повноцінне впровадження в галузі рибництва стикається з низкою організаційних, нормативних та методичних викликів. Однією з ключових проблем залишається недостатня нормативно-правова база, яка б регламентувала механізми взаємодії між закладами вищої освіти та рибогосподарськими підприємствами. Багато роботодавців не мають чіткого уявлення про функціонування дуальної моделі, а окремі ЗВО не готові адаптувати навчальні плани до умов виробничої практики [3, с. 8].

Ще однією проблемою є кадрове забезпечення: викладачі, які супроводжують процес дуального навчання, потребують підвищення кваліфікації, володіння сучасними технологіями рибництва, розуміння вимог до фахівців з боку ринку праці. Часто відсутня системна співпраця між викладачами та спеціалістами підприємств, що ускладнює практичну інтеграцію теоретичного матеріалу. Бракує й відповідної інфраструктури: не всі рибогосподарські бази мають умови для якісної підготовки студентів, забезпечення техніки безпеки, доступу до всіх етапів виробництва.

Таблиця 1

Проблеми та перспективи впровадження дуальної освіти в рибництві

Проблема	Наслідки	Потенційні шляхи вирішення
Відсутність нормативного регулювання	Ускладнення співпраці між ЗВО та підприємствами	Розробка спільних угод, участь у державних пілотах
Недостатня обізнаність роботодавців	Низький рівень залучення підприємств	Проведення інформаційних кампаній, круглих столів
Невідповідність навчальних планів вимогам практики	Втрата актуальності теоретичної підготовки	Адаптація змісту програм під потреби ринку праці
Потреба у підвищенні кваліфікації викладачів	Обмежена ефективність супроводу практики	Педагогічне стажування, професійні курси
Відсутність сучасної виробничої бази	Низька якість практичної підготовки	Спільне технічне оснащення, партнерські проєкти

Таблиця 1 систематизує основні бар'єри, що виникають під час впровадження дуальної освіти в рибництві, показує їхні наслідки та можливі способи подолання [3, с. 9]. Це дозволяє наочно продемонструвати, що більшість проблем мають рішення за умови координації дій між ЗВО, роботодавцями та державними структурами.

Проте перспективи розвитку дуальної освіти в рибництві залишаються надзвичайно позитивними. З огляду на глобальні екологічні виклики та необхідність підготовки фахівців нового покоління, які не лише володіють знаннями, а й здатні працювати в умовах технологічних та кліматичних змін, дуальна модель дає змогу сформувати конкурентоспроможні кадри. Створення центрів партнерства між ЗВО та рибогосподарськими підприємствами, залучення соціально відповідального бізнесу до навчального процесу, участь у грантових програмах розвитку аквакультури – усе це відкриває нові можливості для якісної трансформації професійної освіти.

Інструментами подолання наявних бар'єрів можуть стати: розробка спільних освітніх програм із роботодавцями, створення регіональних кластерів для дуальної підготовки, підтримка педагогічного наставництва, впровадження цифрових платформ для моніторингу результатів практики. Підвищення ролі викладача, його професійне вдосконалення й здатність до міжгалузевої взаємодії – одна з головних умов ефективного функціонування дуальної освіти в сфері рибництва [2, с. 62].

Впровадження дуальної освіти у підготовку фахівців рибного господарства є стратегічним кроком до підвищення якості освітнього процесу, його практичної спрямованості та відповідності вимогам сучасного ринку праці. Успішна реалізація цієї моделі можлива лише за активної участі викладача як ключової фігури освітнього середовища. Саме він координує взаємодію між теорією та практикою, адаптує освітній контент, супроводжує студента на етапах практичного навчання, забезпечуючи розвиток фахових компетентностей. Незважаючи на наявні виклики, дуальна освіта має потужний потенціал для оновлення освітніх практик у сфері рибництва. Її впровадження сприяє підвищенню престижу професії, зменшенню розриву між освітою і виробництвом, а також розвитку кадрового потенціалу аквакультури в умовах кліматичних і технологічних змін.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради України*. 2014, № 37, 38, ст. 2004.
2. Дем'яненко І. М., Розколупа Н. В. Дуальна освіта як інноваційна форма підготовки фахівців. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. 2020. № 12. С. 58–63.

3. Duale Ausbildung in der Ukraine: Herausforderungen und Perspektiven. GIZ Ukraine, 2021.

4. European Commission. Work-based learning in vocational education and training. Luxembourg : Publications Office of the EU, 2015.